

УДК 343.33
DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.958>

О. Березніков,
аспірант кафедри галузевого права
Херсонського державного університету

РОДОВИЙ ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Загальне визнання об'єкта злочину як суспільних відносин є вихідною позицією для виявлення ознак і суті самих суспільних відносин і визначення об'єкта злочину на рівні конкретного посягання.

Конкретизація об'єкта злочину, у свою чергу, дає змогу виявити ступінь та суспільні властивості заподіяної злочином суспільно небезпечної шкоди, підстави та критерії вибору об'єктів кримінально-правової охорони і засобів їх захисту, а також виробити правила побудови кримінального закону і кваліфікації злочинів.

Ознаки об'єкта класифікуються за двома підставами, в залежності:

1) від ступеня узагальненості охоронюваних кримінальним законом суспільних відносин, що виступають об'єктами різних злочинів (класифікація по «вертикалі»);

2) від важливості охоронюваних суспільних відносин, яким заподіюється безпосередня шкода конкретним злочином (класифікація безпосередніх об'єктів по «горизонталі»).

У кримінально-правовій науці поширена трьохланкова класифікація об'єктів «по вертикалі»: загальний, родовий і безпосередній. Критика даної класифікації об'єктів цілком обґрунтована, бо в багатьох випадках не всі види об'єктів були достатньо точно визначені і наповнені конкретним змістом.

За думкою академіка В.Я. Тація, відмова від триступеневої класифікації небажана тому, що на ній побудована система Особливої частини кримінального законодавства. «Триступеневому

поділу – Особлива частина – глава Особливої частини – склад злочину – відповідає і триступеневий поділ об'єкта кримінально-правової охорони: загальний об'єкт – родовий об'єкт – безпосередній об'єкт. Найголовніше ж полягає в тому, що запропонована система класифікації відповідає потребам практики, логічна, адже вона заснована на співвідношенні філософських категорій загального, особливого і окремого» [1, с. 80].

Родовий об'єкт є частиною загального об'єкта, і він являє собою суспільні відносини, на які посягає однорідна група злочинів. Родовий об'єкт за змістом є конкретнішим у порівнянні із загальним, тому що характеризується додатковою ознакою [2, с. 508]. Цілком обґрунтованою є позиція академіка В.Я. Тація, що «під родовим (груповим) об'єктом розуміють об'єкт, який охоплює певне коло тотожних чи однорідних за своєю соціальною і економічною сутністю суспільних відносин, які повинні охоронятися внаслідок цього єдиним комплексом взаємопов'язаних кримінально-правових норм» [1, с. 105]. Тому таку його властивість було покладено в основу побудови Особливої частини Кримінального кодексу, що дозволило законодавцю в цілому правильно об'єднати в межах однієї розділу Кримінального кодексу норми, в яких встановлюється відповідальність за посягання на тотожні чи однорідні суспільні відносини [1, с. 106].

Різні аспекти проблеми кримінально-правової охорони миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

є суспільні відносини в галузі забезпечення «миру в усьому світі» і «загальної безпеки» [7, с. 5].

Друга група визначає родовим об'єктом досліджуваних злочинів виключно міжнародний правопорядок. Об'єднання миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку має дещо умовний характер, оскільки міжнародний правопорядок охоплює собою і порядок, встановлений із метою забезпечення миру на нашій планеті, і порядок, встановлений для забезпечення безпеки людства. Професор М.І. Хавронюк вважає, що, крім положень розділу XX Особливої частини КК України, міжнародний правопорядок гарантують і положення деяких інших статей КК (наприклад, ч. 2 ст. 338 – публічна наруга над прапором чи гербом іноземної держави; ст. 339 – незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні; ст. 285 – неповідомлення капітаном назви свого судна під час зіткнення суден на морі) [8, с. 881].

Стосовно другої позиції слід зазначити, що під міжнародним правопорядком розуміють всю сукупність благ і охоронюваних системою міжнародного права в цілому. З огляду на те, що ця сукупність надзвичайно широка, нею охоплюються різні правові інтереси: інтереси забезпечення та охорони прав і свобод особистості, інтереси підтримання миру, інтереси світової економіки, – складові частини світового правопорядку (групи однорідних юридичних благ і інтересів, що охороняються міжнародним кримінальним правом) слід розглядати як видові об'єкти злочинів із міжнародного кримінального права [9, с. 81].

Тут треба зазначити, що в науці міжнародного права злочини проти людства та військові злочини часто об'єднують у більш широку групу злочинів проти безпеки людства [10, с. 32]. Це дало підстави дослідникові О.В. Шамарі запропонувати розділ XX Особливої частини КК України викласти в редакції: «Злочини проти

миру і безпеки людства», оскільки така назва, на думку вченого, уніфікується з відповідними міжнародними нормативними актами [9, с. 81].

Більшість вітчизняних та зарубіжних авторів, характеризуючи злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, обмежуються простою констатацією того факту, що об'єктами цих діянь є «суспільні відносини» щодо забезпечення «миру в усьому світі і загальної безпеки» [7, с. 5; 11, с. 454; 12, с. 62]. Тобто визначення об'єктів злочинів проти миру і безпеки людства у вітчизняній науці продовжує залишатися в руслі «класичного» визначення об'єкта кримінально-правової охорони як суспільних відносин (відносин), що захищаються кримінальним правом. Однак у даний час у доктрині кримінального права намітився своєрідний поворот у розумінні об'єкта кримінально-правової охорони, пов'язаний зі зміною концептуальних основ кримінального законодавства та його завдань. Так, достатньо прикладів, коли родовий об'єкт злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку розуміється значно ширше. Зокрема, дослідник С.М. Мохончук переконаний, що представлені в сучасному кримінальному праві визначення такого об'єкта сконструйовані за формальним типом, а об'єктивна сторона досліджуваних злочинів в якості обов'язкової ознаки містить тільки вчинення суспільно небезпечного діяння, тоді як наслідки виходять за межі складу. Винятком є тільки об'єкт злочину екоцид, в якому вказується, що діяння є караним за умови, що воно викликає суспільно небезпечні наслідки – екологічну катастрофу [13, с. 103]. У коло суспільних відносин, що складають родовий об'єкт міжнародних злочинів, входять суспільні відносини щодо забезпечення загального миру і загальної безпеки, міжнародного миру і безпеки людства як загальнолюдських цінностей [14, с. 7], основи існування і прогресивного розвитку народів,

Bereznikov O. Generic object of crimes against peace, human security and the international rule of law

The article is devoted to the study of the problems associated with the definition of the patrimonial object of crimes against peace, human security and the international law and order. An own definition of the generic object of crimes of section XX of the Criminal Code of Ukraine is given. The legal basis for determining the ancestral object of the investigated crimes is the title of Section XX of the Criminal Code of Ukraine "Crimes against Peace, Human Security and the International Law Order". For the correct installation of this sign, it is necessary to refer to the provisions of international criminal law. At the same time, the question of the concept of international criminal law and its relationship with international public (private) and national criminal law still remains open in science. The definition of the objects of crimes against the peace and security of mankind in domestic science continues to remain in line with the "classical" definition of the object of criminal law protection as public relations (relations) protected by criminal law. However, at present, the doctrine of criminal law has seen a peculiar turn in understanding the object of criminal law protection, associated with a change in the conceptual framework of criminal law and its tasks. It is possible to apply such a definition of the ancestral object of crimes provided for in Section XX of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine "Crimes against Peace, Security of Humanity and the International Law Order" – these are public international legal relations that ensure the peaceful coexistence of states, and compliance with the rules of the international law and order both in civil and military time, as well as international security

guarantees for both individual states and humanity as a whole.

Key words: criminal law, crime, peace, human security, international law and order, generic object.

Література

1. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / Ю.В. Баулін та ін. ; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-е вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2010. 456 с.
2. Качур І.М. Об'єкт ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Митна справа. 2011. № 1(73). ч. 2. С. 505–509.
3. Житний О.О. Кримінальне право України та міжнародне кримінальне право: співвідношення, взаємодія, розмежування. Право і Безпека. 2012. № 3. С. 17–21.
4. Наумов А.В. Преступления против мира и безопасности человечества и преступления международного характера. Государство и право. 1995. № 6. С. 48–57.
5. Курс уголовного права : в 5 т. / под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. Москва : Зерцало, 1999–2002. Т. 5 : 2002. 512 с.
6. Уголовное право. Часть общая. Часть особенная : учебник / Бобылев О.В. и др. ; под общ. ред. Л.Д. Гаухмана и др. Москва : Юриспруденция, 1999. 784 с.
7. Николаева Ю.В. Преступления против мира и безопасности человечества. Москва : Наука, 1999. 364 с.
8. Хавронюк М.І., Дудоров О.О. Кримінальне право: навчальний посібник. Київ : Ваїте, 2014. 944 с.
9. Шамара А.В. Система преступлений против мира и безопасности человечества в уголовном законодательстве Украины – их классификация в теории уголовного права. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 11. Том 2. С. 80–83.
10. Трайнин А.Н. Терроризм как метод подготовки и проведения войн. СГП. 1952. № 13. С. 30–40.
11. Кримінальне право України : особлива частина : навч. посіб / Волкотруб С.Г. та ін. ; за ред. О.М. Омельчука. Київ : Алерта, 2010. 496 с.
12. Куличков А.А. Уголовно-правовая характеристика нападения на лиц или учреждения, которые пользуются

- международной защитой : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / РПА Минюста России. Москва, 2016. 230 с.
13. Мохончук С.М. Некоторые вопросы определения объекта преступлений против мира и безопасности человечества. Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. 2013. № 10(88). С. 101–106.
14. Куцевич М.П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та національний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.
15. Трайнин А.Н. Защита мира и уголовный закон. Москва : Юриздат, 1937. 216 с.
16. Мохончук С.М. Кримінально-правова охорона миру та безпеки людства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : 12.00.08, 12.00.11. Харків, 2014. 42 с.

